

# Stjórnunar- og verndaráætlun fyrir hverastrýturnar í Eyjafirði

Verk- og tímaáætlun  
*Nóvember 2019*

## Forsendur

Árið 2001 friðlýsti Umhverfisráðherra hverarstrýtur á botni Eyjafjarðar og næsta nágrenni þeirra sem náttúruvætti í auglýsingu í stjórnartíðindum nr. 249/2001. Strýturnar eru norðvestur af Ystuvík og eru staðsettar á u.þ.b. 65 metra dýpi og nær önnur uppá u.þ.b. 33 metra og hin upp á u.þ.b. 15 metra dýpi. Sérstaða strýtanna felst í hæð þeirra sem er óvenjulega mikil. Strýturnar voru fyrstu náttúruminjar á hafsbotni sem eru friðlýstar á Íslandi.

Árið 2004 fundust aðrar strýtulaga myndandir á botni Eyjafjarðar, norður af Arnarnesnöfum. Þær strýtur fengu nafnið Arnarnesstrýtur og voru síðar friðlýstar árið 2007 sem náttúruvætti með auglýsingu nr. 510/2007. Arnarnesstrýtrunur eru allt að 10 metra háar og standa á 25 – 45 metra dýpi. Markmið friðlýsingarinnar er að vernda sérstæðar jarðmyndanir og lífríki, líffræðilega fjölbreytni og einstök náttúrufrýrbrigði sem felst í myndun hverastrýtnanna, efnasamsetningu, útliti og lögun, þ.m.t. örveruvistkerfi sem þar þrífst við óvenjulegar aðstæður. Verndargildi strýtanna felst einnig í fjölbreytileika þeirra og sérlega miklu lífríki sem hefur hátt vísinda-, fræðslu- og verndargildi.

*Í 48. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir að friðlýsa megi einstakar náttúrumyndanir sem ástæða þykir til að varðveita sökum fræðilegs gildis, fegurðar eða sérkenna og kallast þær náttúruvætti. Náttúruvætti geta t.d. verið fossar, eldstöðvar, hellar og drangar, svo og fundarstaðir steingervinga, sjaldgæfra steinda, bergtegunda og berggerða, eða lífræn fyrirbæri sem eru einstök og skera sig úr umhverfinu. Friðlýsingin skal jafnframt ná til svæðis kringum náttúrumyndanirnar svo sem nauðsynlegt er til þess að þær fái notið sín.*

*Samkvæmt 81. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd ber Umhverfisstofnun ábyrgð á að gerð sé stjórnunar- og verndaráætlun fyrir friðlýst svæði.*

Í samstarfshóp um gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir Hverastrýturnar sitja:

- Axel Grettisson, fulltrúi Hörgársveitar
- Brynhildur Benidktsdóttir, fulltrúi Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis
- Davíð Þór Óðinsson, fulltrúi Hafrannsóknarstofnun
- Davíð Örvar Hansson, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Erlendur Bogason, umsjónaraðili svæðis
- Hildur Hafbergsdóttir, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Jóhannes Gunnar Bjarnason, fulltrúi Hafnarsamlags Norðurlands
- Þröstur Friðfinnsson, fulltrúi Grýtubakkahrepps

## Almennt um verkefnið

Áætluninni er ætlað að fjalla um markmið verndunar svæðisins og hvernig stefnt skuli að því að viðhalda verndargildi þess. Unnin hefur verið handbók sem m.a. fjallar um gerð stjórnunar- og verndaráætlana fyrir friðlýst svæði í umsjón Umhverfisstofnunar og verður hún höfð til hliðsjónar við gerð áætlunarinnar. Í handbókinni er lögð áhersla á samráð og samstarf, að stjórnunar- og verndaráætlunir séu einfaldar og upplýsingar settar fram á auðskiljanlegan hátt. Áætlunin sjálf verður því ekki umfangsmikil hvað varðar bakgrunnsupplýsingar fyrir svæðið heldur verður lögð megin áhersla á gildi svæðisins, markmið verndunar, aðgerðir og verndarráðstafanir. Nánari upplýsingar um svæðið, verndarráðstafanir og fylgigögn eru aðgengileg á heimasíðu Umhverfisstofnunar.

Í stjórnunar- og verndaráætlun skal skv. 81. gr. laga nr. 60/2013 m.a. fjalla um landnýtingu, landvörslu, vöktun, uppbyggingu, fræðslu og miðlun upplýsinga, verndaraðgerðir og aðgengi ferðamanna, þar á meðal aðgengi fatlaðs fólks. Ef ekki hafa verið settar sérstakar reglur um umferð manna og dvöl á viðkomandi svæði í auglýsingu um friðlýsingu er heimilt að setja slíkar reglur í stjórnunar- og verndaráætlun. Gert er ráð fyrir að gildistími áætlunarinnar verði 10 ár og að með henni fylgi aðgerðaáætlun sem gildir til fimm ára. Að fimm árum liðnum verður aðgerðaáætlun endurnýjuð

og uppfærð. Stefnt er að því að gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir hverastrýtrunar í Eyjafirði ljúki í vor 2020.

Stjórnunar- og verndaráætlunum er alla jafna skipt í eftirfarandi kafla en eru staðfærðar og aðlagðar að því svæði sem áætlunin er unnin fyrir:

## **Aðgerðaáætlun 2020 – 2024**

### **1. Inngangur**

#### 1.1. Samráð

#### 1.2. Eignarhald og umsjón

#### 1.3. Lagalegur og stjórnsýslulegur rammi

#### 1.4. Verndarqildi og verndarflokkur

### **2. Lýsing á svæðinu**

#### 2.1. Mörk svæðisins

##### 2.1.1. Tengsl við áhrifasvæði og aðkomuleiðir

#### 2.2. Náttúruminjar

##### 2.2.1. Jarðminjar

##### 2.2.2. Gróður og vistgerðir

##### 2.2.3. Dýralíf

#### 2.3. Landnotkun

##### 2.3.1. Veiðar

##### 2.3.2. Kvikmyndataka og ljósmyndun

##### 2.3.3. Ferðaþjónusta

#### 2.4. Innviðir

##### 2.4.1. Aðgengi

##### 2.4.2. Landvarsla

##### 2.4.3. Skilti

#### 2.5. Öryggismál

#### 2.6. Fræðsla og kynning

#### 2.7. Rannsóknir og vöktun

### **3. Markmið, stefna og leiðir**

#### 3.1. Ástandsmat

##### 3.1.1. Tengsl við áhrifasvæði

#### 3.2. Náttúruminjar

##### 3.2.1. Jarðminjar

##### 3.2.2. Gróður og vistgerðir/jarðvegur

##### 3.2.3. Dýralíf

#### 3.3. Landnotkun

##### 3.3.1. Veiðar

##### 3.3.2. Kvikmyndataka og ljósmyndun

##### 3.3.3. Ferðaþjónusta og útivist

##### 3.3.4. Landvarsla

##### 3.3.5. Aðgengi

##### 3.3.6. Skilti

#### 3.4. Öryggismál

#### 3.5. Fræðsla og kynning

#### 3.6. Rannsóknir og vöktun

### **4. Sérstakar reglur um umferð og dvöl**

## Umsjón með verkefninu

Verkefnastjórn og ritstýring stjórnunar- og verndaráætlunar verður í höndum fulltrúa Umhverfisstofnunar, en í samstarfshópi um gerð stjórnunar- og verndaráætlunarinnar á einnig sæti fulltrúi sveitarfélags, fulltrúi landeigenda og fulltrúi helstu hagsmunaaðila, gert er ráð fyrir virkri aðkomu samstarfshópsins.

## Samráð og upplýsingagjöf

Samráð og upplýsingagjöf er lykillinn að því að sátt skapist um stjórnunar- og verndaráætlun svæðanna. Gert er ráð fyrir að helstu hagsmunaaðilar verði upplýstir um gerð áætlunarinnar og stefnt er að því að birta reglulega upplýsingar á heimasíðu Umhverfisstofnunar um framgang vinnunnar.

Drög að stjórnunar- og verndaráætlun fyrir svæðin verða síðan auglýst til athugasemda fyrir almenning í sex vikur og þá gefst öllum kostur á að senda inn athugasemdir. Nánari upplýsingar um samráð má sjá í samráðsáætlun fyrir verkefnið.

## Verk- og tímaáætlun

Meginþættir verkefnisins eru:

1. Undirbúningur
2. Lýsing á svæðinu
3. Stefnumótun, markmið og aðgerðir.
4. Greining á aðgerðum
5. kynningarferli
6. Úrvinnsla athugasemda
7. Útgáfa

### 1. áfangi: Undirbúningur.

Tími: október – nóvember 2019

- Unnið að undirbúningi stjórnunar- og verndaráætlunarinnar.
- Óskað eftir tilnefningum í samstarfshóp og hann skipaður.
- Samstarfshópur fundar og lagðar línur fyrir áframhaldandi vinnu.
- Samráðsaðilar tilgreindir.
- Verk- og tímaáætlun lögð fram.
- Bréf send til samráðsaðila sem tilgreindir eru í samráðsáætlun.
- Upplýsingar settar á heimasíðu Umhverfisstofnunar.

**Afurð:** Tilbúin verk- og tímaáætlun og samráðsáætlun til birtingar á heimasíðu Umhverfisstofnunar. Samráðsaðilar upplýstir um að vinna við gerð áætlunarinnar sé hafin.

### 2. áfangi: Lýsing á svæðinu.

Tími: október - nóvember 2019

- Teknar verða saman bakgrunnslýsingar fyrir svæðið.

**Afurð:** Drög að 1. og 2. kafla stjórnunar- og verndaráætlunarinnar.

### 3. áfangi: Stefnumótun, markmið og aðgerðir.

Tími: nóvember 2019 – janúar 2020

- Unnin drög að 3. kafla áætlunarinnar. Samstarfshópurinn mun vinna áfram að stefnumótun svæðisins, setja fram markmið og aðgerðir.
- Unnin drög að kortum eftir þörfum.

**Afurð:** Drög að 3. kafla stjórnunar- og verndaráætlunarinnar og kort af svæðinu.

### 4. áfangi: Greining á aðgerðum.

Tími: janúar – mars 2020

- Þær aðgerðir sem lagðar voru til í 3. áfanga eru greindar, þeim forgangsraðað og sett tímamörk. Drög að aðgerðaáætlun unnin.
- Drög að áætlun í yfirllestur hjá Umhverfisstofnun.
- Unnið úr athugasemdum.

**Afurð:** Drög að aðgerðaáætlun.

### **5. áfangi: Kynningarferli í 6 vikur.**

*Tími: mars - apríl 2020*

- Drög að stjórnunar- og verndaráætlun yfirfarin hjá Umhverfisstofnun.
- Drögin auglýst á heimasíðu Umhverfisstofnunar og sveitarfélagsins.
- Bréf send til samráðsaðila og þeim bent á að kynningarferlið sé hafið.
- Almenni gefinn kostur á að leggja fram athugasemdir.
- Kynningarferlið stendur í 6 vikur.

### **6. áfangi: Úrvinnsla athugasemda, lokaafgreiðsla.**

*Tími: apríl - maí 2020*

- Unnið úr þeim athugasemdum sem berast í kynningarferlinu.
- Unnin greinargerð þar sem gerð er grein fyrir athugasemdum sem bárust á kynningartíma og þeim svarað.
- Afgreiðsla stjórnunar- og verndaráætlunar hjá Umhverfisstofnun.
- Lokafrágangur á áætlun og fylgiskjölum, prófarkalestur.

**Afurð:** Lokaútgáfa stjórnunar- og verndaráætlunar ásamt greinargerð.

### **7. áfangi: Útgáfa**

*Tími: vorið 2020*

- Stjórnunar- og verndaráætlun send umhverfis- og auðlindaráðherra til undirritunar.
- Stjórnunar- og verndaráætlun gefin út og birt á heimasíðu Umhverfisstofnunar.